

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-(2018/2019-11)

DOKU VE ORGAN BAĞIŞI HAFTASI (3-9 KASIM)

Doku; organları meydana getiren, şekil ve yapı bakımından benzer olan ve aynı vazifeyi gören, birbirleriyle görev ve yapı anlamında benzerliği olan aynı kökten gelen hücreler topluluğuna verilen isimdir. Organ, belirli bir göreve sahip sınırları belli doku grubudur. Organlara böbrek, karaciğer, kalp, akciğer, deri, dalak, mide, göz, rahim, pankreas ve ince bağırsak gibi örnekler verilebilir.¹

Organ yetmezliği sıklığı tüm dünyada artmakta olup, organ nakli olmayı bekleyen hastalar da uygun organ beklerken yaşamlarını yitirmektedirler. Bir organ görevini yerine getiremeyip, vücuda zarar vermeye başladığında, hasta olan o organın, bir başka kişiden alınan sağlam organ ile değiştirilmesi işlemine organ nakli adı verilir.² Organ naklinin amacı, organ yetmezliği nedeniyle yaşamını kaybedecek olan hastanın hayatını kurtarmak, yaşam süresini ve kalitesini artırmaktır.³ Zaman geçtikçe başarı ile nakledilebilecek organ ve dokuların listesi genişlemektedir. Bunlar böbrek, karaciğer, akciğer, kalp, pankreas, ince bağırsak, yüz ve eller, kornea, kalp kapakçıkları, deri, kemik, tendonlar, kök hücreler, kordon kanı, kemik iliği, kan ve trombositlerdir. Kan bir doku olmasına rağmen organ nakli kapsamı dışında değerlendirilir. Organ ve doku nakillerinde çoğu zaman kadavradan alınmış organlar kullanılırken, canlı kişilerden de nakil yapılabilir. Canlı kişilerden organ olarak tek böbrek, tek akciğer, karaciğerin, pankreasın ve ince bağırsağın bir bölümü nakledilebilir.^{1,4}

Organ bağışı; bir kişinin hayatta iken kendi isteği ile, tıbben yaşamı sona erdikten (beyin ölümü gerçekleşikten) sonra doku ve organlarının, başka hastaların tedavisi için kullanılmasına izin vermesi ve bunu en az iki tanık huzurunda belgelemesidir. Akli dengesi yerinde, 18 yaşından büyük olan herkes organ bağışında bulunabilir. Kişiler, organlarının birini bağışlayacağı gibi tamamını da bağışlayabilir.⁵ Türkiye’de 2238 sayılı “Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun” 29 Mayıs 1979’da kabul edilmiştir. Oto-greftler, saç ve deri alınması ve aşılması ve kan transfüzyonu bu kanuna tabi değildir. Organ ve dokuların bedel veya çıkar karşılığında alım ve satımının yasak olduğu belirtilmiştir.⁶ Ulusal Organ ve Doku Nakli Koordinasyon Sistemi Yönergesi ile de organ ve dokuların ne şekillerde alınıp kullanılabileceği, nakil hizmetlerini yürüten merkez ve personelin görev ve sorumlulukları ve ilgili belgeler düzenlenmiştir.⁷

¹ Öztürkler C, Hukuk Uygulamasında Tıbbi sorumluluk, Teşhis, Tedavi ve Tıbbi Müdahaleden Doğan Tazminat Davaları, Ankara 2003.

² [İnternet] <https://organ.saglik.gov.tr/OTR/30Bilgilendirme/OrganNakli.aspx> Erişim:30.10.2018.

³ Yeter E., Demirtaş S. Organ Nakilleri ve Organ Bağışının Önemi, <http://kisi.deu.edu.tr/bulent.cavas/ders/bok3.pdf> Erişim:31.10.2018.

⁴ [İnternet] <https://www.organdonor.gov/about/what.html#expandcollapse> Erişim:30.10.2018.

⁵ Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun

<https://organ.saglik.gov.tr/OTR/30Bilgilendirme/OrganBagisi.aspx> Erişim:30.10.2018.

⁶ Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2238.pdf> Erişim:30.10.2018.

⁷ [İnternet] <http://www.tonv.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/Ulusal-Organ-ve-Doku-Nakli-Koordinasyon-Sistemi-Yol%CC%80%C2%88nergesi.pdf>.

Bu döküman, Dr. Gözde Aciduman ve Dr. Merve Parlak tarafından, Prof. Dr. K. Hakan Altıntaş danışmanlığında 31.10.2018 tarihinde hazırlanmıştır.

Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb ortamlar kullanılması önerilmektedir:
Aciduman G, Parlak M, Altıntaş KH. Doku ve Organ Bağışı Haftası-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-(2018/2019-11) [İnternet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 31.10.2018.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-(2018/2019-11)

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 2015 yılı için 126.670 organ nakli gerçekleşmiştir, 2014 yılına göre %5,8 artış olmuştur. Organ nakillerinin yarısından fazlasını böbrek nakli oluşturmuştur (Sayı=84.347, %66).⁸

Ülkemizde 2018 yılında yapılan nakil sayısı 4559'dur ve bu nakillerin çoğu canlı vericiden gerçekleşmiştir.⁹ 2011 yılından bu yana beyin ölümü gerçekleşen toplam 14.118 hastadan organ bağıışı yapılma sıklığı her iki cinsiyette yaklaşık %25'dir (Kadın= %22,92, Erkek= %26,38, toplam sayı=3530).¹⁰ Organ bekleyen hasta sayısının 25.811 olduğu görüldüğünde organ bağıışının ne kadar gerekli ve önemli olduğu anlaşılabilir.¹¹

Türkiye'de 401.130 organ bağıışçısı bulunmaktadır. Bağıışçı olmak isteyenler organ nakli yapan merkezlerde, hastanelerde, organ nakli ile ilgilenen vakıf, dernek vb. kuruluşlarda veya E-nabız üzerinden başvuruda bulunarak bağıışçı olabilir; bağıışçıların ailelerini bilgilendirmesi daha sonra yaşanabilecek karışıklıkların önlenmesi açısından önemlidir.^{12,13} Bağıışçı olunması durumunda verilen organ bağıışı kartı istendiği zaman iptal ettirilebilir.¹⁴

⁸ [Internet] <http://www.transplant-observatory.org/> Erişim:31.10.2018.

⁹ [Internet] <https://organkds.saglik.gov.tr/KamuyaAcikRapor.aspx?q=ORGANNAKLI> Erişim:30.10.2018.

¹⁰ [Internet] <https://organkds.saglik.gov.tr/KamuyaAcikRapor.aspx?q=YOBIS> Erişim:30.10.2018.

¹¹ [Internet] <https://organkds.saglik.gov.tr/KamuyaAcikRapor.aspx?q=ORGANBEKLEME> Erişim:30.10.2018.

¹² [Internet] <https://organ.saglik.gov.tr/#> Erişim:30.10.2018.

¹³ [Internet] <http://www.organnakli.hacettepe.edu.tr/bagis.shtml> Erişim:30.10.2018.

¹⁴ [Internet] <http://www.tonv.org.tr/tr/organ-bagisi/organ-bagisi-icin-nereye-basvurabilirim/> Erişim:30.10.2018.

Bu döküman, Dr. Gözde Aciduman ve Dr. Merve Parlak tarafından, Prof. Dr. K. Hakan Altıntaş danışmanlığında 31.10.2018 tarihinde hazırlanmıştır.

Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb ortamlar kullanılması önerilmektedir:

Aciduman G, Parlak M, Altıntaş KH. Doku ve Organ Bağıışı Haftası-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-(2018/2019-11) [Internet]

<http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 31.10.2018.